

Víra

Petr Sláma má zvláštní představu (která je zřetelně řeckého původu, tj. navazuje na tradici, která nese neklamné známky řeckého způsobu myšlení), totiž že na prvním místě je jakási „prvotní zkušenost uvěření, a to loajálně určité skupinové tradici“, a teprve na druhém místě je „její exegetická interpretace vyvolávající sourodou zkušenost osvobozující ke kroku víry i další lidi“. Mně to zní tak, že nejprve pod vlivem skupinové (např. rodinné, pak sborové atd.) tradice se rodí jakási „prvotní zkušenost uvěření“, tj. zkušenost s vírou těch druhých (ze skupiny), a pak jakousi nápodobou nebo snad nákazou to může člověk zkusit sám: nejprve je tedy nezbytná loajálnost k určité skupinové tradici, a pak si to jeden vyzkouší sám (něco jako první cigaretu – pochopitelně ji musí nejprve od někoho dostat, eventuálně si musí nechat ukázat, jak se taková cigareta ubalí, a pak jak se kouří, atd.). A teprve po tom všem, když tak získáme onu první zkušenost s vlastní vírou, teprve pak může nasadit své metody exegetická práce, která má „chronologicky druhotnou funkci oproti onomu prvotnímu setkání – uvěření“. V tom smyslu vyznívá také kritická výtku, že cosi prvotního a základního bylo v protestantismu „nahrazeno monopolním postavením kázání“. – K tomu tedy musím přičinit několik poznámek. O exegezi nelze mluvit tam, kde není před námi nějaký text; exegeze je výkladem resp. interpretací jazyka a/nebo (ve smyslu „vel“) myšlení nějakého literárního výtvaru. Akt víry, stejně jako zkušenost víry, nepředstavují žádný text (literární dílo) a proto nemohou být „exegetovány“, nýbrž pouze reflektovány a interpretovány. Proto nemohu uznat platnost Petrova pojetí „dvojťaku 1) zkušenosti víry a 2) její exegetické interpretace“. Naproti tomu však vítám směr, kterým toto rozlišení míří, totiž k odlišení víry samé od její reflexe a interpretace. Petr Sláma hovoří o „soudé zkušenosti osvobozující ke kroku víry i další lidi“ jako vyvolané „exegetickou interpretací“, přičemž má na mysli interpretaci „zkušenosti víry“ (onoho „prvního aktu“), a proto škrtnu slovo „exegetická“. Naproti tomu ze Skutků víme (ostatně např. i z Lukáše a jiných míst), že výklad textu může jakousi „soudou zkušenost“ vyvolat. Proto také Pavel říká, že víra je ze slyšení. To sice není správné, pokud slovo „víra“ chápeme v ježíšovském smyslu, ale Pavel sám to slovo chápe jinak (vždyť Ježíše nikdy neslyšel), a to převážně pod vlivem řeckého jazyka a myšlení (přidává „víře“ „rozhodující“ předmětnou intenci a konotaci, což se nevyskytuje u Ježíše, rozumí se v logiích), ale přijmeme-li tuto změnu a budeme místo o „víře“ mluvit o „reflexi víry“, má Pavel plnou pravdu. Víra není žádný lidský vynález (nýbrž, jak řečeno, onen „dar“, který je nám započten jako náš výkon), ale reflexe víry je vždycky lidským vynálezem. Proto nějaká solidarita, „soudá zkušenost“ a „loajalita“ vůči konkrétnímu společenství, vztahující se a přímo založená na určité „reflexi víry“, má a musí mít své meze, protože všechny prostředky jazyka a myšlení, jichž je užito jako nástrojů takové reflexe víry, jsou podmíněny dobou a okolnostmi, sdílenými představami a zvyky a nemohou (nesmí) být přenášeny do doby jiné nebo dokonce vynucovány tam, kde už panují poměry zcela změněné. Ve víře nejen mohou, ale prostě jsou všichni jednotni (pokud je ovšem jejich víra skutečnou, pravou vírou, neboť nejsou různé „víry“, jen víra a nevěra); naproti tomu v reflexi víry jednotu není, být nemusí a snad ani nemůže – leda až na konci časů.

(Písek, 000205-3.)